

Ekspanzivna klasifikacija Charlesa A. Cuttera

Brkljač, Jelena

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:039346>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Preddiplomski studij Informatologije

Jelena Brkljač

Ekspanzivna klasifikacija Charlesa A. Cuttera

Završni rad

Mentor: prof. dr. sc. Kornelija Petr Balog

Komentor: dr. sc. Kristina Feldvari

Osijek, 2016.

Sadržaj:

Sažetak	3
1. Uvod	4
2. Klasifikacija	6
2.1. Glavne klasifikacijske sheme	7
2.2. Vrste klasifikacija	7
3. Charles A. Cutter i stvaranje ekspanzivne klasifikacije	9
3.1. Ekspanzivna klasifikacija	9
3.2. Cutterovi brojevi	122
4. Cutterov značaj i uloga u povijesti razvoja knjižničarstva	15
5. Zaključak	17
6. Literatura	18

Sažetak

Krajem 19. stoljeća iz potrebe knjižnica za sustavnom organizacijom znanja nastaju prve klasifikacijske sheme. U Hrvatskoj je u širokoj primjeni Univerzalna decimalna klasifikacija i na tu temu je objavljeno mnogo radova. Ekspanzivna klasifikacija Charlesa A. Cuttera je zastupljena u samo nekoliko knjižnica u svijetu a o njoj gotovo da i nema literature na hrvatskom jeziku. Uglavnom se u radovima spominje kao kratko poglavlje s navedenim osnovnim karakteristikama tako da je svrha ovog rada detaljnije opisati Ekspanzivnu klasifikaciju i način na koji se koristi. Kako bi se najbolje uočile razlike među razinama, prezentativno su prikazane prva razina sa samo 8 klasa i peta s 25 klasa. Opisano je na koji način se radi signatura i pravila vezana uz istu, a za svako pravilo naveden je primjer. Izrada signature podrazumijeva korištenje Cutterovih brojeva, sustav za kraćenje autorova prezimena radi lakše pohrane građe, koji se i danas koristi u sklopu Klasifikacije Kongresne knjižnice za čije je stvaranje EK poslužila kao osnova. U radu je navedena i tablica koja pomaže pri kreiranju Cutterovog broja. Cutterovi brojevi i EK su samo neki od njegovih postignuća. Mnoge knjižnice danas koriste neke od praksi koje je Cutter prvi uveo u knjižničarsko poslovanje pa je cilj bio i prikazati njegovu zaostavštinu i ulogu u razvoju knjižničarstva od 19. stoljeća do danas.

Ključne riječi : klasifikacijska shema, Charles Ammi Cutter, Ekspanzivna klasifikacija, Cutterov broj

1. Uvod

Korijeni klasifikacije mogu se pronaći još u antičkoj Grčkoj kod Pitagore i njegovih kategorija životnog ciklusa ili kod Empedokla i njegove podjele svih bića u četiri kategorije. Čak je i Aristotel podijelio znanje na teorijsko, praktično i stvaralačko s principom koji nalaže da članovi iste kategorije dijele iste značajke. Dakle, oduvijek je postojala potreba čovjeka za uvođenjem reda i kategorizacijom svijeta oko sebe.

Iz tih logičkih i filozofskih načela klasifikacije su i preuzete tradicionalne ideje knjižnične klasifikacije.¹ Klasifikacija se u knjižnicama oduvijek koristila, ali su prve klasifikacijske sheme nastale dosta kasnije. Kako se s trećom informacijskom revolucijom promijenilo i tržište knjige, otvara se sve veći broj knjižnica i one postupno prelaze na otvoreni pristup građi gdje korisnik može sam prošetati među policama i odabrati knjigu koja ga zanima. Tek tada, u 19. stoljeću, nastaju prave knjižnične klasifikacije koje su i danas u uporabi. I dok tradicionalne klasifikacijske sheme navode sve predmete i njihove kategorije, one moderne stavljaju naglasak na fasetnu analizu i sintezu. Mnogi knjižničari su se istakli svojim radom na stvaranju klasifikacijskih shema i određivanju njihovih zakonitosti.

Charles Ammi Cutter je zaslužan za razvoj mnogobrojnih praksi koje koriste knjižnice širom svijeta poput bibliobusa i međuknjižnične posudbe. Zalagao se za predmetni pristup katalogu te tako nastaju njegova „Pravila za izradu ukrštenog kataloga“ koja predstavljaju prvi pokušaj kreiranja sustavnih načela za predmetni pristup katalogu i gdje on prvi predlaže tri razine bibliografskog opisa. Još kao knjižničar u Boston Athenaeum knjižnici, Cutter započinje rad na svojoj klasifikaciji. Imala je sedam razina kako bi mogla biti korištena u knjižnicama različitih veličina - prva je namijenjena najmanjim knjižnicama s minimalnim brojem klasa, a sedma je najdetaljnija za najveće knjižnice. Nakon 25 godina rada za Boston Athenaeum, Cutter daje ostavku i dobiva ponudu za posao na mjesto ravnatelja knjižnice Forbes koja se tek trebala otvoriti. Ta knjižnica je bila Cutterova prilika za primjenu njegove Ekspanzivne klasifikacije i uređivanje knjižnice od njezina početka onako kako je smatrao da bi trebalo. Njegova vizija bila je voditi knjižnicu gdje će sva građa biti dostupna svima i gdje će svi biti dobrodošli. Nažalost, nikada nije stigao završiti sedmu razinu EK što može biti jedan od razloga zašto se ona danas koristi u samo nekoliko knjižnica. Unatoč tome, J.C.M. Hanson i C. Martel su je smatrali dovoljno dobrom da su

¹ Usp. Chan, L.M. *Cataloging and classification : an introduction*. New York [etc.] : McGraw-Hill, 1994. Str. 260

je iskoristili kao polazište nove klasifikacije osmišljenom isključivo za potrebe Kongresne knjižnice a koja je danas jedna od dominantnijih klasifikacijskih shema u Americi. ²

² Usp. Broughton, Vanda. Essential Classification. London : Facet Publishing, 2015. Str. 161

2. Klasifikacija

Klasifikacija, kao jedna od najosnovnijih aktivnosti ljudskog uma, rezultat je ljudske potrebe za razumijevanjem svijeta oko sebe, za stvaranjem reda u kaotičnom svijetu punom jedinstvenih bića, predmeta i pojava, i kao takva omogućuje nam prepoznavanje istih. Klasificiranje je proces organiziranja svemira znanja u sustavni poredak koji se odvija u više faza a podrazumijeva odabir određenih značajki na osnovu kojih se objekti grupiraju u kategorije, odnosno na osnovu kojih razlikujemo objekte s tim značajkama od onih koji ih nemaju.³

Osnovna svrha klasifikacije jeste dati sustavno i dobro postavljena objašnjenja (kao znanstvena metoda), dati pregledan raspored sustavno sređenih skupina i podskupina (kao knjižnična metoda), ostvariti sustavni raspored građe, predmeta, dokumenata i detaljne analize sadržaja članaka (prema svrsi uporabe); a nakon klasifikacije, znakovnim iskazom omogućiti komunikaciju između: dokumenta – kataloga- korisnika, knjižničara – kataloga-korisnika i korisnika – knjižničara – kataloga.⁴

Sredinom 19. stoljeća stvoreni su preduvjeti za treću informacijsku revoluciju: građanska i novinarska revolucija, razvoj obrazovnog sustava i tehnološki razvoj, rast broja posudbenih knjižnica itd.⁵ Stvaranjem masovnog tržišta za tiskane medije povećava se količina informacija i znanja koje treba prikupiti, odabrati, obraditi i pohraniti što postavlja izazov pred korisnika pri pronalaženju informacija, ali i za knjižničara pri stvaranju učinkovitog sustava organizacije informacija koji će biti prilagođen korisnicima.

Sve do kraja druge polovice 19. stoljeća knjižnice su prakticirale zatvoreni pristup – korisnici nisu sami mogli pretraživati knjižnični fond i odabrati knjigu koja ih zanima nego su knjižničari za njih tražili knjigu tako da je identifikacija knjige na određenu temu ovisila o znanju knjižničara i njegovom poznavanju fonda. Postupno, krajem istog stoljeća, knjižnice prelaze na otvoreni pristup gdje korisnici sami pretražuju fond i odabiru knjigu. Tadašnjim knjižničarima postalo je jasno kako je nužno organizirati fond tako da bude razumljiv korisnicima, stoga se građa počela organizirati prema predmetu na koji se odnosi i ta je podjela zadržana do danas. To je ujedno i vrijeme početka zanimacije knjižničara za razvoj standarda za katalogizaciju i klasifikaciju.⁶

³ Usp. Chan, L.M. Nav. dj., str. 259.

⁴ Usp. Lasić-Lazić, Jadranka: Znanje o znanju. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, 1996. Str. 67.

⁵ Usp. Jakopec, T.; Papić, A.; Mičunović, M.. Informacijske revolucije i širenje komunikacijskih kanala: osvrt na divergenciju i/ili konvergenciju medija.// Libellarium : časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova 4, 1 (2012), str. 88.

⁶ Usp. Broughton, Vanda. Nav. dj., str. 6.

2.1. Glavne klasifikacijske sheme

Tijekom 19. i 20. stoljeća nastaju glavne klasifikacijske sheme: Deweyeva decimalna klasifikacija (Melvil Dewey 1876.), Ekspanzivna klasifikacija (Charles A. Cutter 1876.), Univerzalna decimalna klasifikacija (Paul Otlet i Henry La Fontaine 1895.), Klasifikacija Kongresne knjižnice (Herbert Putnam 1897.), Klasifikacija s dvotočkom (Ranganathan 1930.) i Blissova klasifikacija (Henry E. Bliss 1940.). Značajke glavnih klasifikacijskih shema su verbalni opis predmet po predmet, stvari ili koncepata koje shema može predstaviti, organizacija tog verbalnog opisa u logičan poredak s ciljem smislene organizacije predmeta te jednostavnog korištenja za korisnike, unakrsne poveznice i uputnice u tablicama koje upućuju na srodne predmete, abecedno kazalo termina u tablicama, upute za uporabu, organizacija koja održava shemu itd. Pri oblikovanju klasifikacijske sheme moramo voditi računa o sljedećim kriterijima:

- 1) Pokrivenost – raspon pojmova pokrivenih klasifikacijskom shemom dostatnih za određeno područje
- 2) Gostoljubivost – mogućnost umetanja novih elemenata i promjena odnosa postojećih veza
- 3) Logička podjela – logička struktura i podjela klasa
- 4) Praktičnost obilježavanja i mnemotehnika – lako pamtljive i prepoznatljive oznake
- 5) Postojanje dobrog indeksa – rješavanje problema sinonimije i semantičke dvosmislenosti.⁷

2.2. Vrste klasifikacija

Mnogo je podjela klasifikacija: prema obuhvatu, dubini razrade, načinu izrade, strukturi, jeziku, obrade građe, svrsi i prema vrsti. Tri su vrste klasifikacija: enumerativne, analitičko-sintetičke i fasetne.

Enumerativne klasifikacije nastoje kreirati oznaku za svaki predmet, nabrajaju sve moguće klase i imaju puno prijedloga prekoordiniranih pojmova. S obzirom da ne dozvoljavaju samostalno kreiranje novih oznaka sastavljanjem već postojećih, određeni složeni predmeti mogu se klasificirati samo ukoliko za njih postoji već prekoordinirana oznaka navedena u tablicama. Najranije enumerativne klasifikacije, Deweyeva decimalna klasifikacija (DDK) i Cutterova

⁷ Usp. Lasić-Lazić, Jadranka. Nav. dj., str. 101.

ekspanzivna klasifikacija (EK), nisu toliko važnosti pridavale odnosima među pojmovima koliko kreiranju signature za pravilno ulaganje knjiga na police.⁸

Neki klasifikatori, Paul Otlet i Henry la Fontaine (UDK) i Henry E. Bliss (BK), su našli jednostavniji način za izražavanje pojmova koji se često pojavljuju. Umjesto da ih se navodi posebno za svaku klasu, kreirane su zajedničke pomoćne tablice koje navode oznake za te pojmove čime se bitno skratila klasifikacija. Signature učestalih pojmova se iz tablice mogu dodati bilo kojoj oznaci klase s ciljem izražavanja mjesta, vremena, književnog oblika itd. Ove sheme koriste posebne oznake za svaki koncept i onda ih spajaju zajedno u klasifikacijsku oznaku. Kraće su od enumerativnih ali imaju puno više potencijalnih klasa nego što je navedeno jer klasifikator može pojedine pojmove spajati kako bi tvorio određenu klasifikacijsku oznaku zbog čega nema ni potrebe za prekoordiniranim pojmovima.

Fasetne klasifikacije, Ranganathanova i Blissova (drugo izdanje), sadrže samo jednostavne klase dok klasifikator po potrebi sastavlja nove. Fasetnu analizu je razvio indijski knjižničar Ranganathan 1920-ih i 1930-ih godina i ona je imala najviše utjecaja na daljnji razvoj klasifikacije i indeksiranja. Iako su kratke i imaju puno više potencijalnih kategorija zbog toga su ujedno kompleksne i zahtjevne jer su klase preširoke.⁹

⁸ Usp. Broughton, Vanda. Nav. dj., str. 35.

⁹ Isto. Str. 40.

3. Charles A. Cutter i stvaranje ekspanzivne klasifikacije

Inspiriran Decimalnom klasifikacijom Melvila Deweya, 1880. godine Charles Ammi Cutter razvija novi klasifikacijski sustav - ekspanzivnu klasifikaciju; klasifikaciju knjiga a ne znanja, istovremeno logičnu i praktičnu.

Prilikom reorganizacije Boston Athenaeum knjižnice bilo je zamišljeno da se primjeni DDK ali kako je Cutter smatrao da DDK ipak ne može zadovoljiti potrebe te knjižnice, inzistirao je na primjeni nove klasifikacije na kojoj je započeo rad 1880. godine, a čije je osnovne principe prikazao već 1882. godine u jednoj studiji. Ekspanzivna klasifikacija bila je odgovor na zahtjeve malih knjižnica kojima je ovaj prvotni Cutterov sustav bio predetaljan i kompliciran. EK je osmišljena na način da se može prilagoditi knjižnicama svih veličina. U razdoblju od 1891 – 1893. godine su objavljene tablice za prvih šest proširenja; a sedmo je objavljeno u razdoblju od 1896 – 1911. godine.

3.1. Ekspanzivna klasifikacija

EK koristi sedam zasebnih razina podjele klasa od kojih je svaka razina dizajnirana za različitu veličinu knjižnice. Nakon prve, svaka sljedeća je proširenje prethodne a Cutter daje upute kako se prebaciti s jedne razine na drugu. Prva razina klasifikacije je vrlo jednostavna i namijenjena je malim knjižnicama. Sedma je najkompleksnija i namijenjena velikim knjižnicama. Forbes knjižnica koristi sedmu razinu Cutterove klasifikacije osim dječjeg odjela koji koristi šestu.¹⁰ Prva razina klasifikacije ima 8 nedjeljivih klasa i jednu podklasu:

A Referentna djela i djela općeg karaktera koja ne pripadaju niti jednoj kategoriji odnosno koja pripadaju nekoliko kategorija

B Filozofija i Religija

E Biografije

F Povijest i geografija

H Društvene znanosti

L Prirodna znanost i umjetnost

¹⁰ Usp. Forbes library: Cutter Clasification. URL: <http://forbeslibrary.org/research/cutter-classification/> (2016-13-06)

Y Jezik i Književnost

YF Fikcija.¹¹

Primjeri za prvu razinu Cutterove klasifikacije:

L.Aa42F (Asimov, I. From earth to heaven)

L. G658i (Gordon, T.J. Ideas in conflict).

Druga razina¹² se sastoji od 11 nedjeljivih klasa i 3 djelomice podijeljene. 'Povijest i geografija' (F) iz prve klasifikacije dijele se na dvije klase (F i G), a prirodna znanost i umjetnost (L) na šest klasa (L, M, Q, R, V i W):

F45.D56 (Dickens, C. Child's History of England)

F83.B22u (Bancroft, G. History of the United States)

Treća razina¹³ obuhvata 25 klasa od kojih samo 4 imaju podklase:

I.C77a (Coolidge, C. America's need for education)

J83.B874t (Bullitt, S. To be a politician).

Signatura četvrte razine¹⁴ koja sadrži 24 klase od kojih se 13 dijeli dalje na podklase, piše se na sljedeći način :

B.B455c (Berlin, I. The crooked timber of humanity)

IK.R76.Ef (Rousseau, J. Emile)

Do pete razine klasifikacije su već sva slova abecede iskorištena, a grubi pregled klasa većih razina klasifikacije je sljedeći:

A Opći radovi: enciklopedije, zbornici, indeksirani i citati

B Filozofija, psihologija, a neke religije

C Kršćanski i židovski religije

D Povijest Crkve: povijest kršćanske vjere i vjeroispovijesti

E Biografija

F Povijest

G Geografija i putovanja

H Društvene znanosti: statistika, ekonomija, poslovanje, investicije, potrošačke informacije

¹¹ Cutter, Charles A. First Classification: For a very small Library. //Expansive Classification/ C.A. Cutter. Boston: [s.n.], 1891. Str. 17 -23. URL: <https://archive.org/details/cu31924092476229> (2016-16-07)

¹² Cutter, Charles A. Second Classification: For a Library that has grown larger. //Isto. Str. 24 - 27.

¹³ Cutter, Charles A. Third Classification. //Isto. Str. 28 -32.

¹⁴ Cutter, Charles A. Fourth Classification //Isto. Str. 33 -38.

- I** Sociologija, obrazovanje i karijera
- J** Političke znanosti
- K** Pravo i obitelj
- L** Opće znanosti: matematika, informatika, Internet i World Wide Web, fizike i kemije
- M** Prirodne znanosti: ekologija, vrijeme, geologija, oceanografija, biologija
- N** Botanika
- O-P** Zoologija i životinjsko ponašanje
- Q** Medicina: zdravlje, homeopatija, medicinske direktorije, mentalno zdravlje.
- R** Tehnologija / Korisna umjetnost: izumi i patent, poljoprivreda, hortikultura, šumarstvo, domaćinstva, prehrana i hrana, kuhanje, dijeta
- S** Inženjering i zgrade: izgradnja, inženjering, prijevoz, automobili, željeznice
- T** Rukotvorine i proizvodnja: stolarija, šivanje, strojevi, obrada metala, koža, tekstil, plastika
- U** Rat i vojska
- V** Atletika, rekreacija, glazba, izvedbene umjetnosti
- W** Umjetnost: povijest umjetnosti, arhitektura, kiparstvo, crtanje, slikanje, fotografija, ručni rad, namještaj
- X** Jezik
- Y** Literatura: fikcija, drama, poezija, eseji, govori
- Z** Knjige i književna povijest: pisanje, tiskanje, javne knjižnice, bibliografija, književna kritika, informacije o autoru. ¹⁵

Primjeri pete razine klasifikacije:

W. B43s (Berenson, B. Seeing and knowing)

BD.W587 (Whitehead, A.N. Alfred North Whitehead: an anthology)

Šesta razina¹⁶ klasifikacije je detaljnija po pitanju podklasa:

UC.K243f (Keegan, J. The face of battle)

WM.H159p (Halls, S. Pinch pottery);

a sedma nikad nije završena.

Signatura EK se sastoji od slova, brojeva i interpunkcijskih znakova. Iako je Cutter predložio nekoliko različitih metoda poretka znakova unutar signature, postoji samo jedan smisleni koji osigurava da se slični predmeti pojavljuju zajedno a to je redoslijed koji Cutter koristi u svojim

¹⁵ Cutter, Charles A. Fifth Classification //Isto. Str. 39 -60.

¹⁶ Cutter, Charles A. Sixth Classification //Isto. Str. 61 -111.

tablicama. Prvi dio signature je oznaka klase i odgovara predmetu djela. Oznaka klase je sve do točke (·), plusa (+) ili paralela (||). Drugi dio počinje s oznakom knjige ili autora i osigurava mjesto za knjigu unutar klase prema određenom poretku a sastoji se od svega nakon točke, plusa ili paralela.

3.2. Cutterovi brojevi

Kako bi potencijalno duge riječi i fraze sveo na kratke alfanumeričke nizove, Cutter je osmislio tablice abecednog poretka. Ti nizovi su poznati kao Cutterovi brojevi a funkcioniraju tako da dobiveni niz točno prikazuje poredak slova izvorne riječi. Uglavnom se koristi za kodiranje imena autora, ali se može koristiti i za naslove, predmete, geografska područja itd. Sadrži jedno ili dva početna slova i arapske brojeve tretirane kao decimale. Oznaka autora se dobije kombinacijom početnog slova ili više slova autorovog prezimena iz numeričke tablice koja je i osmišljena da osigura abecedni poredak prezimena te se na taj način omogućuje kraća oznaka autora koja se ujedno lakše čita i olakšava pohranu na police (vidi Sliku 1.)¹⁷.

Slika 1.

Cutterova tablica								
	2	3	4	5	6	7	8	9
S	a	ch	e	h-i	m-p	t	u	w-z
Qu		a	e	i	o	r	t	y
Drugi samoglasnici		a	e	i	o	r	u	y
Suglasnici	b	d	l-m	n	p	r	s-t	u-y
Druga slova		a-d	e-h	i-l	m-o	p-s	t-v	w-z

U tablici treba naći prva slova autorova prezimena. Određena slova abecede češće se pojavljuju kao početna slova prezimena pa se, kako bi Cutterov broj ostao kratak, za prezimena koja počinju samoglasnikom i slovom S koristi kombinacija s dva slova, a za prezimena koja počinju sa Sc koriste tri slova: Burton (B95), Stewart (St49), Abbot (Ab2), Schmidt (Sch55). Kad

¹⁷ Usp. Guidelines for using the LC Online Shelflist and formulating a literary author number. URL: <http://loc.gov/aba/pcc/053/table.html> (2016-21-06)

se ne može naći odgovarajući Cutterov broj za neko prezime, uzima se prvi od dva najbliža broja: Dotten (D74) se gradi od Dos jer Dot nema u tablici.¹⁸

Cutterove brojeve tretira se kao decimale tako da se bilo kojem broju može dodati još koja znamenka ukoliko se ukaže potreba: Alicia Whitaker (W58) , Ryan White (W585), Robert Whiting (W59). S obzirom da je red ulaganja W58 pa W59 i riječ je o prvom dodavanju, dodaje se broj 5 ili 6 kako bi se ostavilo mjesta za sva buduća dodavanja. Iako mnogi brojevi iz tablica završavaju na 1, preporučljivo je dodati još jedan broj iza te jedinice jer jedinica ograničava naknadno dodavanje. Također, nije preporučljivo stavljati broj 0 jer se lako zamijeni sa slovom O. Isto se primjenjuje kada autori dijele isto prezime: John White (W584), Minor White (W5845), Ryan White (585). Prezimena koja počinju sa Mc, M' i Mac se tretiraju kao Mac: McDonald (M145). Apostrofi u prezimenu se zanemaruju pa se O'Neil tretira kao Oneil: O'Neil (On2). Kad unutar klase postoji nekoliko djela istog autora, iza Cutterovog broja se dodaje početno slovo naslova djela: Cox, J. From vines to wines (C839f); Cox, J. The cook's herb garden (C839c). Za izradu signature knjiga koje su dio serijala i počinju s istom riječi potrebno je odrediti glavnu ključnu riječ naslova za svaku knjigu serijala i dodati je nakon Cutterovog broja: Rowling, J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone (R69ps), Rowling, J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets (R69cs).¹⁹

Kod anonimnih djela naslov djela postaje glavna odrednica pa se prva slova naslova koriste za određivanje Cutterovog broja: Webster's New World misspeller's dictionary (W399), a kod biografija se Cutterov broj radi od imena/prezimana osobe o kojoj se u djelu govori kako bi sve biografije jedne osobe budu na okupu.

Kritička djela i biografija nekog autora spadaju pod istu klasu i imaju isti Cutterov broj kao i djela tog autora tako da je potrebna dodatna oznaka djela kako se u knjižnici ne bi miješale te dvije kategorije. Najčešće se iza Cutterovog broja, a ispred oznake djela, ubacuje slovo 'z': Clark, D.B. Alexander Pope (P811zc). Ako je namjera u knjižnici okupiti djelo nekog autora s kritikom tog djela, onda se između oznake za djelo o kojem se govori i oznake prezimana autora koji piše kritiku dodaje 'Z': Coville, B. William Shakespeare's Hamlet (jDYI.S4ZC). U nekim knjižnicama se za označivanje zbirke djela koristi 'x': Davis, H. Poetical Works (P8115xd); a 'y' za biografije: Shapiro, J. The year of Lear: Shakespeare in 1606 (YDI.S7T.Sh22y).

Mnoga djela se pojavljuju u nekoliko izdanja što znači da imaju istu signaturu odnosno isti Cutterov broj. Kako bi kreirali jedinstvenu signaturu za svako izdanje, ispod Cutterovog broja tj. nakon oznake djela dodajemo oznaku izdanja ili godinu izdanja: The complete poetical works

¹⁸ Usp. Cutter, Charles A. Nav. dj., str. 141.

¹⁹ Usp. Chan, L.M. Nav. dj., str. 319.

by Robert Burns (Y43. B937p. 1897) . Godina izdanja se obično koristi kada neko djelo ima više od 9 izdanja.²⁰

²⁰ Usp. Cutter, Charles A. Nav. dj., str. 144.

4. Cutterov značaj i uloga u povijesti razvoja knjižničarstva

Charles Ammi Cutter je jedna od ključnih figura razvoja knjižničarstva zbog svojih mnogobrojnih ideja koje predstavljaju prekretnice u povijesti knjižničarstva. Rođen 1837. godine u Bostonu, Cutter je od svoje druge godine odrastao s dobrostojećim tetama koje su mu financirale školovanje, a jedna od njih je bila i knjižničarka tako da je Cutter od svoje najranije dobi bio izložen knjigama. 1856. godine upisuje Harvard Divinity School u čijoj školskoj knjižnici radi na sastavljanju novog knjižničnog kataloga. Nakon diplomiranja, 1860. godine, postaje dijelom knjižničnog osoblja kao asistent dr. Ezre Abbota, glavnog katalogizatora, koji je u velikoj mjeri utjecao na njega. Ovime počinje njegova cjeloživotna knjižničarska karijera.

1868. godine, 31. godišnji Cutter prihvaća posao u Boston Athenaeum knjižnici gdje provodi narednih 25 godina tijekom kojih je razvio nekoliko praksi koje se koriste i danas: kartice postavljene u džepiće lijepljene na unutarnju stranu stražnjih korica knjige, međuknjižnična posudba i kućna dostava knjiga. Jedan od njegovih glavnih zadataka bio je u potpunosti objaviti abecedni katalog knjižničnog fonda na čemu su radili i prethodni knjižničari iako je nažalost većinu urađenog posla trebalo prepravljati.

Na osnovu prethodnog iskustva, 1876. godine Cutter je napisao „Pravila za izradu ukrštenog kataloga“ u kojima prvi predlaže ideju o tri razine katalogizacije: kratku, srednju i punu katalogizaciju. Prva razina se koristi samo za kataloge knjižnica koji zahtijevaju minimalni broj elemenata u opisu poput naslova, podataka o nositeljima odgovornosti, izdanju, nakladniku itd.; druga razina je namijenjena knjižnicama standardnog opsega knjižničnog fonda s podacima o naslovu, podnaslovu, usporednom naslovu, izdanju, nakladniku, dimenzijama, nakladničkoj cjelini itd; a treća razina zahtijeva iscrpni opis koji se primjenjuje samo za važne i rijetke publikacije.²¹ Pravila predstavljaju prvi pokušaj kreiranja sustavnih načela za predmetni pristup katalogu i uglavnom se bave stilom individualnih predmetnih odrednica, a ne odnosom među njima te stavljaju naglasak na njihovu intuitivnu uporabu:

- a) Koristiti jezik blizak korisnicima koristiti kad god je moguće
- b) Koristiti popularni naziv umjesto stručnog naziva
- c) Strane riječi koristiti samo kad nema engleskog ekvivalenta
- d) Koristiti prirodni poredak riječi osim kad neka značajnija riječ treba doći prva.²²

²¹ Usp. Chan, L.M. Nav. dj., str. 68.

²² Usp. Mills, Jack; Broughton, Vanda. Bliss bibliographic classification. London [etc.]: Butterworths, 1980. Str. 116.

Jedan od glavnih principa katalogizacije koji se svodi na korisničke navike pretraživanja kataloga, ujedno je i jedno od pravila koje je najteže implementirati u sustav namijenjen širokoj primjeni jer ne postoji univerzalni korisnik a važan je faktor u postavljanju uvjeta oblikovanja predmetnica. Dakle, katalogizatori bi trebali pretpostavljati navike korisnika pri stvaranju predmetnih odrednica. Prema Cutteru, dva su glavna razloga izrade predmetnog kataloga: omogućiti pronalazak knjige čiji je predmet poznat i pokazati sve što knjižnični fond posjeduje o određenoj temi.²³

Posljednja dva desetljeća 19. stoljeća Cutter je surađivao s M. Deweyem na uspostavljanju Američkog knjižničarskog društva (ALA). U tom razdoblju dao je ostavku na mjestu knjižničara Boston Athenaeum knjižnice i proveo neko vrijeme putujući Europom, kupujući knjige, fotografije, glazbu i umjetnička djela za Forbes knjižnicu gdje mu je godinu dana kasnije i ponuđeno radno mjesto. Charles Ammi Cutter je bio prvi ravnatelj Forbes knjižnice i htio je da to bude novi tip javne knjižnice koja će posuđivati svu građu svima u bilo kojoj količini na bilo koje vrijeme, gdje nema pravila i djeca su dobrodošla.²⁴ Narednih devet godina Cutter osniva ogranke, „putujuće knjižnice“ koje se mogu definirati i kao preteče današnjih bibliobusa, a 1902. godine stvara odvojenu prostoriju za djecu i održavanje radionica te uspostavlja Odjel likovne umjetnosti i glazbe koji danas uključuje neprocjenjivu kolekciju lokalnih fotografija. Blisko je surađivao s lokalnim školama, učenicima je pokazivao umjetničke radove iz knjižnične zbirke, a knjižnično osoblje je blisko surađivalo s profesorima koji su posuđivali knjige za svoje sate i predavanja.

Unatoč velikim promjenama u knjižničarstvu nastalim pod utjecajem Custerovih ideja, i dalje je njegov najpoznatiji projekt nedovršena Ekspanzivna klasifikacija započeta 1880. godine.

²³ Isto.

²⁴ Isto.

5. Zaključak

Nije slučajnost da sve knjižnične klasifikacijske sheme nastaju krajem 19. i početkom 20. stoljeća. U tom razdoblju, zahvaljujući nizu događaja koji dovode do treće informacijske revolucije, pojavila se potreba za označivanjem dokumenata stručnim oznakama zbog sve većeg broja informacija koje su posljedica stvaranja masovnog tržišta za tiskane medije. Sustavi koji će uspješno obavljati tu zadaću se ostvaruju kroz klasifikacijske sheme. One predstavljaju sustavni poredak po predmetu ili nekoj drugoj značajki te okupljaju djela iste vrste i pomažu korisniku u lociranju djela. Za lociranje djela se koristi bilo koja metoda označivanja ali mora ispunjavati osnovni uvjet: oznaka na djelu i ona u kataložnom zapisu moraju se podudarati. Nekoliko je kriterija za podjelu klasifikacija: obuhvat, vrsta, struktura, svrha, jezik itd. Iako služi za prezentaciju znanja, činjenica je kako nijedan klasifikacijski sustav ne može zadovoljiti sve zahtjeve za sve vrste knjižnica. Tradicionalna uloga klasifikacije koja se svodi samo na organizaciju i pretraživanje, danas se širi na vrednovanje, kontrolu pristupa građi i opis. Navedeno je nekoliko zahtjeva vrednovanja klasifikacijskih shema ali čak niti oni ne podrazumijevaju popularnost klasifikacije.

Charles Ammi Cutter je uspio stvoriti jednu od najznanstvenijih, logičnijih i praktičnijih shema a ona se danas gotovo i ne koristi. To je klasifikacija koju je, sa svojih sedam razina, moguće prilagoditi knjižnicama svih veličina i prelaziti s jedne razine na drugu. Nikada nije završena što vrlo lako može i biti jedan od razloga zbog koje je koristi samo nekolicina knjižnica ali mnogi su je smatrali i kompliciranom. Cutterove zasluge su puno veće od same EK iako se ona smatra njegovim najvećim dostignućem. U sklopu EK, Cutter je stvorio alfanumerički sustav kraćenja autorova prezimena poznati kao Cutterovi brojevi koji kasnije biva preuzet od strane KKK. Nasuprot EK izrađenom sa svrhom primjene na sve veličine knjižnica a koja se danas gotovo ni ne koristi, KKK – danas jedna od najdominantnijih uz DDK, stvorena je za potrebe samo Kongresne knjižnice i nije se očekivalo da ju ijedna druga knjižnica koristi. Ona koristi Cutterove brojeve iz dva razloga: ekstenzija tj. proširenje oznake klase ili za broj knjige. Decimalno svojstvo Cutterovog broja je važno jer omogućuje beskonačno umetanje na principu decimala.

Iako je EK prilagođena svim veličinama knjižnica, više gostoljubiva i lakša za pronalaženje prave klase i predmeta, izgubila je popularnost prema Deweyeva decimalna klasifikacija u narodnim knjižnicama a u sveučilišnim knjižnicama zamijenila ju je Klasifikacija Kongresne knjižnice.

6. Literatura

- 1) Boston Athenaeum: Charles Ammi Cutter. URL: <http://www.bostonathenaeum.org/library/book-recommendations/athenaeum-authors/charles-ammi-cutter> (2016-13-06)
- 2) Broughton, Vanda. Essential Classification. London : Facet Publishing, 2015
- 3) Broughton, Vanda. Klasifikacija za 21.stoljeće: načela i struktura Blissove bibliografske klasifikacije. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 44, 1-4 (2001), str. 38-51.
- 4) Chan, L.M. Cataloging and classification : an introduction. New York [etc.] : McGraw-Hill, 1994.
- 5) Charles Ammi Cutter.//New World Encyclopedia. Paragon House Publishers, 2008. URL: http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Charles_Ammi_Cutter (2016-13-06)
- 6) Classification.// Encyclopedia Britannica. URL: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/339461/library-classification> (2016-13-06)
- 7) Cutter, Charles A. Expansive Classification. Boston: [s.n.], 1891. URL: <https://archive.org/details/cu31924092476229> (2016-16-07)
- 8) Cutter, Charles A. Rules for a dictionary catalog. URL: <http://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc1048/m1/1/> (2016-21-06)
- 9) Cutter, Charles A. The Buffalo Public Library in 1983. URL:http://en.wikisource.org/wiki/The_Buffalo_Public_Library_in_1983 (2016-21-06)
- 10) Dahlberg, Ingetraut. Načela klasifikacijske strukture: istraživanja, iskustva, zaključci. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 44, 1-4 (2001), str. 26-37.
- 11) Forbes library: Charles Ammi Cutter. URL: <http://forbeslibrary.org/info/library-history/charles-ammi-cutter/> (2016-13-06)
- 12) Forbes library: Cutter Clasification. URL: <http://forbeslibrary.org/research/cutter-classification/> (2016-13-06)
- 13) Forbes library: Order of expansive classification call numbers. URL: <http://forbeslibrary.org/help/find-books/order-of-expansive-classification-call-numbers/> (2016-13-06)

- 14) Guidelines for using the LC Online Shelflist and formulating a literary author number. URL: <http://loc.gov/aba/pcc/053/table.html> (2016-21-06)
- 15) Illionois library: Dewey Decimal in the UIUC Bookstacks. URL: <http://www.library.illinois.edu/circ/tutorial/cutter.html> (2016-21-06)
- 16) Ivanović,S. Problemi izrade funkcionalnih klasifikacijskih sustava.// Arhivski vjesnik 45 (2002), str. 19-28
- 17) Jakopc, T.; Papić,A.; Mičunović,M.. Informacijske revolucije i širenje komunikacijskih kanala: osvrt na divergenciju i/ili konvergenciju medija.// Libellarium : časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova 4, 1 (2012), str. 83-94.
- 18) Klasifikacija. // Proleksis enciklopedija: prva hrvatska opća i nacionalna online enciklopedija. Pro Leksis d.o.o., 2008. URL: <https://enciklopedija.carnet.hr/pretraga.aspx?upit=klasifikacija> (2016-13-06)
- 19) Lasić-Lazić, Jadranka: Znanje o znanju. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, 1996.
- 20) Leščić, Jelica. Klasifikacija i predmetno označivanje : priručnik za stručne ispite // Zagreb : Naklada Nediljko Dominović, 2007.
- 21) Mills, Jack; Broughton, Vanda. Bliss bibliographic classification. London [etc.]: Butterworths, 1980.
- 22) Žuljević, Emir: Savremeni bibliotečki klasifikacioni sistemi. Sarajevo : Društvo bibliotekara Bosne i Hercegovine, 1988.